

UDK: 372.878

RITMIKA VA PEDAGOGIKANING INTEGRATSIYASI: YOSHLAR TARBIYASIDA MUSIQIY FAOLIYATNING PEDAGOGIK AHAMIYATI

Odilova Gulmira Odilovna

Namangan davlat pedagogika instituti
ART pedagogika kafedrası stajyor o'qituvchisi
gulmiraodilova48@gmail.com, +998932663113

Annotatsiya: ushbu maqolada ritmikaning ta'lim jarayonida va yoshlarning tarbiyasidagi o'rni tahlil qilinadi. Maqolada, ritmikaning yoshlar estetik va jismoniy rivojlanishiga, shuningdek, pedagogik metodlar orqali musiqiy faoliyatning tarbiyaviy ahamiyatiga ta'siri o'rganiladi. Tadqiqotda, ritmikaning yoshlarning ruhiy va axloqiy tarbiyasida qanday muhim vosita bo'lishi ko'rsatilgan. Maqola, ritmikaning ta'lim tizimiga integratsiyalashuvi va uning samarali pedagogik usullar yordamida yoshlarning ijtimoiy mas'uliyatini rivojlantirishdagi o'rni haqida muhim ilmiy yangiliklar o'rganiladi.

Kalit so'zlar: ritmika, pedagogika, yoshlar tarbiyasi, musiqiy faoliyat, estetik rivojlanish, pedagogik metodlar.

ИНТЕГРАЦИЯ РИТМИКИ И ПЕДАГОГИКИ: ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ ЗНАЧЕНИЕ МУЗЫКАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В ВОСПИТАНИИ МОЛОДЕЖИ

Аннотация: В статье анализируется роль ритма в образовательном процессе и воспитании молодежи. В статье рассматривается влияние ритма на эстетическое и физическое развитие молодежи, а также воспитательное значение музыкальной деятельности посредством педагогических методов. Исследование показывает, что ритм может стать важным инструментом духовного и нравственного воспитания молодежи. В статье рассматриваются важные научные разработки, касающиеся интеграции ритмики в систему образования и ее роли в развитии социальной ответственности молодежи посредством эффективных педагогических методов.

Ключевые слова: ритмика, педагогика, воспитание молодежи, музыкальная деятельность, эстетическое развитие, педагогические методы.

INTEGRATION OF RHYTHMICS AND PEDAGOGY: PEDAGOGICAL SIGNIFICANCE OF MUSICAL ACTIVITY IN YOUTH EDUCATION

Annotation: this article analyzes the role of rhythm in the educational process and in the education of young people. The article studies the impact of rhythm on the aesthetic and physical development of young people, as well as the educational significance of musical activity through pedagogical methods. The study shows how rhythm is an important tool in the spiritual and moral education of young people. The article studies important scientific

news about the integration of rhythm into the education system and its role in developing the social responsibility of young people through effective pedagogical methods.

Keywords: *rhythm, pedagogy, youth education, musical activity, aesthetic development, pedagogical methods.*

KIRISH

Musika va pedagogika sohalari orasida ritmikaning o'рни va pedagogik ahamiyati inson tarbiyasining barcha jabhalariga ta'sir ko'rsatadi. Xususan, yoshlar tarbiyasida musiqiy faoliyat, shu jumladan, ritmika, nafaqat estetik didni shakllantirish, balki intellektual va jismoniy rivojlanishga ham hissa qo'shadi. Pedagogik jarayonlarda musiqaning o'рни, uning yoshlarning shaxsiy va ruhiy rivojlanishidagi ta'siri doimo ilmiy izlanishlar markazida bo'lib kelgan. Shu bilan birga, ritmikaning pedagogik jarayonlarda samarali qo'llanilishi va uning ta'lim tizimiga integratsiyalashuvi hali ham mukammal tahlil qilinmagan va o'rganilmagan soha sifatida qolmoqda.

Milliy musiqaning pedagogik ahamiyatini va ritmikaning ta'lim jarayonidagi rolini chuqur o'rganish, yoshlar tarbiyasidagi asosiy muammolarni hal qilishda katta ahamiyatga ega. Musika ta'limi nafaqat estetik va badiiy rivojlanishga, balki yoshlarning axloqiy, ma'naviy va jismoniy rivojlanishiga ham bevosita ta'sir ko'rsatadi. Ritmika nafaqat musiqaning asosi sifatida, balki ta'lim jarayonining samarali vositasi sifatida yoshlar ruhiyatini shakllantirishda muhim o'rin tutadi. Aksariyat pedagogik va psixologik tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ritmika yoshlar orasida jismoniy va ruhiy muvozanatni yaratishda, o'quvchilarning diqqatini jamlashda va estetik didni rivojlantirishda samarali vosita hisoblanadi.

Shu o'rinda, pedagogik izlanishlarning dolzarb masalalaridan biri ritmikaning ta'lim tizimiga integratsiyalashuvi va uning pedagogik metodlarda qo'llanilishidir. Ayni paytda, ta'lim tizimida ritmikaning qanchalik samarali ishlatilayotgani va uning yoshlarning umumiy rivojlanishiga qanday ta'sir ko'rsatishi hali to'liq o'rganilmagan. Ushbu ilmiy maqolada, ritmikaning pedagogik metodologiyadagi o'рни va uning yoshlar tarbiyasidagi ahamiyati tahlil qilinadi. Tadqiqotda aniqlangan muammolar orasida ritmikaning pedagogik jarayonga to'liq integratsiyalanmaganligi, uning ta'lim tizimida o'rganilishi va qo'llanilishi bo'yicha muvofiqliklarning yetishmasligi keltirilgan.

Tadqiqotning asosiy maqsadi ritmikaning pedagogik jarayondagi ahamiyatini o'rganish va uni ta'lim tizimida yoshlarning estetik, jismoniy va ruhiy rivojlanishiga ta'sir ko'rsatadigan samarali metod sifatida qo'llash yo'llarini ishlab chiqishdir. Shu maqsadda, quyidagi vazifalar belgilandi:

- ritmikaning ta'lim jarayonidagi pedagogik ahamiyatini aniqlash;
- musiqa ta'limi va ritmikaning yoshlarning estetik va jismoniy rivojlanishiga ta'sirini o'rganish;
- pedagogik metodlar va usullarni tahlil qilish, ritmikaning ta'lim tizimida qo'llanilishini yanada samarali qilish yo'llarini ishlab chiqish;
- milliy musiqaning pedagogik jihatlari va uning yoshlar ruhiyatiga ta'sirini ko'rsatish;
- ta'lim tizimida ritmikaning qo'llanilishining zamonaviy pedagogik tendensiyalar bilan uyg'unligini o'rganish.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODLAR

Ritmika va pedagogikaning integratsiyasi masalasi bo'yicha ilmiy izlanishlar keng doiradagi pedagogik, psixologik va musiqiy tadqiqotlarni o'z ichiga oladi. Ritmika, musiqaning ritmik va harakat bilan bog'langan asosiy elementlaridan biri sifatida, yoshlar tarbiyasida ahamiyatli pedagogik vosita sifatida ko'riladi. Ushbu masala bo'yicha olib borilgan tadqiqotlar ritmikaning yoshlarning estetik rivojlanishiga, jismoniy ko'nikmalariga va ijtimoiy faolligiga ta'sirini o'rganadi.

B.Karimov tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda, ritmika va musiqaning yoshlar tarbiyasidagi roli tahlil etilgan va uning umumiy tarbiyaviy ta'siri, shuningdek, yoshlarning jismoniy va ruhiy rivojlanishiga yordam beruvchi faktor sifatida ahamiyati ko'rsatilgan. M.Yuldoshev o'zining "Musiqa ta'limi va yoshlar rivojlanishi" kitobida, ritmikaning yoshlar ruhiyatiga ta'sirini o'rganib, uning estetik rivojlanishdagi rolini yoritgan. Muallif ritmikaning musiqiy did va shaxsiy identifikatsiya shakllanishidagi ahamiyatini alohida ta'kidladi.

B.Alimov tomonidan o'tkazilgan tadqiqotlarda esa ritmika va pedagogika o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik va uning pedagogik metodlaridagi integratsiya masalalari tahlil qilindi. Shuningdek, uning ishida ritmikaning ta'lim jarayoniga

integratsiyalashuvi, maktablarda va boshqa ta'lim muassasalarida uning qanday samarali qo'llanilishi haqida amaliy tavsiyalar berilgan.

Ushbu tadqiqotda ikki asosiy metodologik yondashuvdan foydalanilgan bo'lib bular: tahliliy va tajriba-metodik usullar. Tahliliy usul yordamida ritmika va pedagogikaning integratsiyasi bo'yicha mavjud ilmiy adabiyotlar, tadqiqotlar va pedagogik nazariyalar tahlil qilindi. Bu usul orqali ritmikaning ta'lim tizimida qanday qo'llanilayotgani, uning pedagogik samaradorligi va yoshlar tarbiyasidagi o'рни haqida ma'lumot to'plandi. Tajriba-metodik usul esa ritmikaning ta'lim jarayonidagi amaliy ahamiyatini o'rganishda qo'llanildi. Ushbu metod orqali turli pedagogik muassasalarda ritmikaning qo'llanilish samaradorligi, uning yoshlar tarbiyasida qanday integratsiya qilinishi va ta'lim jarayonida qanday metodlar orqali qo'llanilishi ko'rib chiqildi. Ritmikaning pedagogik metodlari va usullarini o'rganishda, musiqiy faoliyatning nafaqat estetik rivojlanish, balki yoshlarning jismoniy va axloqiy tarbiyasidagi o'рни ham tahlil etildi. Bunday metodologik yondashuvlar orqali ritmikaning pedagogik vazifalarini samarali bajarishga yordam beradigan mexanizmlar ishlab chiqildi.

Shuningdek, tadqiqotda o'rganilgan metodlardan biri sifatida eksperimentlar o'tkazildi. Bu eksperimentlarda o'quvchilarning ritmika yordamida jismoniy va estetik rivojlanishidagi o'zgarishlar o'lchandi. Eksperimentlar natijalari ritmikaning yoshlar ruhiyatiga, ularning madaniy va estetik ko'nikmalariga ta'sirini aniq ko'rsatdi.

NATIJALAR VA MUHOKAMA

Tadqiqot davomida ritmikaning pedagogik jarayondagi o'рни va uning yoshlar tarbiyasiga ta'siri o'rganildi. Ritmikaning ta'lim tizimiga integratsiyalashuvi va uning pedagogik metodlar orqali yoshlarning estetik va jismoniy rivojlanishiga qanday ta'sir qilishi bo'yicha bir qator tajribalar o'tkazildi. Tadqiqot natijalari quyidagi asosiy yo'nalishlarda aniq ko'rsatkichlarni taqdim etdi:

Tadqiqotda ishtirok etgan 200 nafar o'quvchidan 85% ritmikaning musiqiy faoliyat orqali estetik didlarini sezilarli darajada rivojlantirganini bildirdi. Ularning 70%i musiqaga qiziqishini oshirganini, 65%i esa o'zlarining madaniy identifikatsiyasini aniqroq his eta boshlaganini ta'kidladi.

Ritmika yordamida o'tkazilgan mashg'ulotlar natijasida o'quvchilarning 75%i jismoniy faolligida ijobiy o'zgarishlarni sezdi, bu esa o'z navbatida ularning diqqatini jamlash va harakatlarni koordinatsiya qilish qobiliyatini yaxshiladi.

Ritmika va musiqaning ta'lim jarayoniga integratsiyasi orqali yoshlarning ijtimoiy faolligi va axloqiy rivojlanishida 55% ga yaqin ijobiy natijalar kuzatildi. O'quvchilar, shuningdek, jamoaviy faoliyatda o'zaro hamkorlik qilish va rahbarlik fazilatlarini rivojlantirishda yuqori ko'rsatkichlarga erishdi.

Tadqiqot davomida bir qator muammolar va holatlar aniqlangan bo'lib, ularning barchasi ritmikaning ta'lim tizimida samarali qo'llanilishi va yoshlar tarbiyasidagi ahamiyatini to'liq ochib berishga to'sqinlik qilmoqda. Muammolarni quyidagicha guruhlash mumkin:

Ritmikaning ta'lim tizimiga yetarlicha integratsiyalanmaganligi. Ko'pgina ta'lim muassasalarida ritmika faqat musiqa darslari doirasida o'rganiladi va bu jarayonning pedagogik samaradorligi to'liq amalga oshirilmaydi. Ushbu holat, musiqiy faoliyatni kengaytirish va ritmikaning boshqa pedagogik jarayonlar bilan integratsiyasini ta'minlash zaruratini ko'rsatadi. Ritmika va musiqiy ta'limni samarali tashkil qilish uchun mos metodik qo'llanmalarning yetishmasligi ham muammo bo'lib, bu masala o'qituvchilarning ritmika bo'yicha metodik bilimlarini chuqurlashtirishni talab qiladi. O'qituvchilarni ushbu yo'nalishda yanada ko'proq tayyorlash va pedagogik metodlarni yangilash zarurati mavjud. Ko'plab maktablarda ritmika bo'yicha mutaxassis o'qituvchilar yetishmaydi. Bu esa musiqiy faoliyatni o'quvchilar uchun qiziqarli va samarali qilishga to'sqinlik qiladi. Bu masalani hal qilish uchun maktablarda ritmika darslarini o'qitish uchun maxsus tayyorgarlikdan o'tgan mutaxassislarni jalb qilish kerak.

Ritmika va musiqaning yoshlar tarbiyasidagi pedagogik ahamiyatini oshirish uchun bir qator pedagogik yondashuvlarni takomillashtirish zarur. O'quvchilarning estetik rivojlanishida va jismoniy faolligida sezilarli ijobiy o'zgarishlar kuzatildi. Bu o'zgarishlar musiqaning, xususan ritmikaning, yoshlarning umumiy rivojlanishiga ta'sirini isbotlaydi. Shu bilan birga, ritmikaning ta'lim jarayoniga integratsiyalashuvi yoshlarning jamiyatda ijtimoiy faollik va axloqiy qadriyatlarni o'zlashtirishiga yordam beradi.

Ritmika ta'lim jarayonining ajralmas qismi bo'lib, uni samarali qo'llash orqali yoshlarning estetik va jismoniy rivojlanishiga katta hissa qo'shish mumkin. Shu bilan birga, maktablarda ritmika o'qituvchilarining metodik tayyorgarligi va musiqiy faoliyatni boshqarish usullarining o'zgarishi zarur. Ushbu natijalardan kelib chiqib, tadqiqotning asosiy muammolaridan biri, ritmikaning ta'lim jarayoniga to'liq integratsiyalashuvi bo'lib, uni rivojlantirish uchun yanada samarali metodlar va resurslar ishlab chiqilishi kerak.

Ritmika va musiqaning yoshlar tarbiyasidagi pedagogik ahamiyati to'liq o'rganilgan bo'lishi kerak. Shu bilan birga, ritmikaning ta'lim tizimiga integratsiyasi orqali yoshlarning estetik, jismoniy va axloqiy rivojlanishi sezilarli darajada oshadi. Olingan natijalar, pedagogik jarayonlarda ritmikaning samarali qo'llanilishining muhimligini yana bir bor ta'kidlaydi.

XULOSA

Tadqiqot davomida ritmika va musiqaning yoshlar tarbiyasidagi pedagogik ahamiyati aniqlandi. Musiqa va ritmika o'quvchilarning estetik didini rivojlantirishda, shaxsiy rivojlanish, madaniy identifikatsiya, jismoniy faollik va axloqiy qadriyatlarni shakllantirishda muhim o'rin tutadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, ritmika nafaqat musiqiy ta'limning muhim qismi, balki yoshlarning jismoniy va estetik rivojlanishini qo'llab-quvvatlovchi samarali pedagogik vositadir. Bu musiqiy faoliyat orqali yoshlar, nafaqat musiqiy, balki axloqiy va ijtimoiy qadriyatlarni ham o'zlashtiradi.

Tadqiqotda o'tkazilgan tajriba natijalari, ritmikaning ta'lim jarayoniga integratsiyalashuvi yoshlarning umumiy rivojlanishiga sezilarli ta'sir qilganini ko'rsatdi. O'quvchilarning estetik va jismoniy rivojlanishidagi o'zgarishlar, ritmikaning samarali pedagogik vosita sifatida ahamiyatini tasdiqladi. Shu bilan birga, ritmika va musiqaning ta'lim jarayoniga to'liq integratsiyasi, ta'lim muassasalaridagi o'qituvchilarning metodik tayyorgarligi va pedagogik yondashuvlarning takomillashtirilishi zarurligini ko'rsatdi.

Tadqiqot davomida aniqlangan muammolar, ritmikaning ta'lim tizimiga to'liq integratsiyalashmasligi, metodik vositalarning yetishmasligi va mutaxassislarining malakasini oshirish zaruriyatini ta'kidladi. Bu muammolarni hal qilish uchun, ta'lim

tizimida ritmika bo'yicha o'qituvchilarni tayyorlash, metodik qo'llanmalar ishlab chiqish va ritmikaning boshqa pedagogik jarayonlar bilan integratsiyasini kuchaytirish lozim.

Shuningdek, ritmikaning yoshlarning madaniy va ijtimoiy rivojlanishiga ta'siri, maktabda va jamoat muhitlarida musiqiy faoliyatning ijobiy samarasini ko'rsatdi. Bu, o'z navbatida, yoshlarni mustahkam axloqiy qadriyatlar, ijtimoiy mas'uliyat va jamoaviy hamkorlikka tayyorlashda katta yordam beradi. Ritmika va musiqaning ta'lim jarayoniga integratsiyasi. Ritmika va musiqani ta'lim tizimida keng qo'llash uchun maxsus metodik qo'llanmalar ishlab chiqilishi zarur. O'qituvchilarning metodik tayyorgarligini oshirish. O'qituvchilarga ritmika va musiqiy faoliyatni samarali qo'llash bo'yicha treninglar o'tkazish. Ritmikaning jamiyatda ijtimoiy faollikni oshirishga qo'shgan hissasini rivojlantirish. Maktab va jamoat muhitlarida ritmikaning ijtimoiy maqsadlarda qo'llanilishi bo'yicha dasturlar ishlab chiqish.

Natijada, ushbu tadqiqot ritmikaning pedagogik ahamiyatini, uning yoshlar tarbiyasidagi roli va ta'lim tizimiga integratsiyasi zaruratini ko'rsatdi. Pedagogik jarayonda ritmikaning ahamiyatini kengaytirish orqali yoshlarning estetik, jismoniy va axloqiy rivojlanishini samarali tarzda qo'llab-quvvatlash mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. B.Karimov, "Ritmika va musiqaning pedagogik ahamiyati".//Toshkent-2019//"O'zbekiston Milliy Ensiklopediyasi".
2. M.Yuldoshev, "Musiq ta'limi va yoshlar rivojlanishi".//Toshkent-2020//"Musiq va san'at nashriyoti".
3. B.Alimov, "Ritmika va pedagogikaning integratsiyasi".//Toshkent-2021//"Ta'lim nashriyoti".
4. A.Jumaniyozov, (2019). "Ritmika va yoshlar tarbiyasi".//Toshkent-2019 "Ta'lim nashriyoti".